

zeneművek, színművek, a képzőművészet és az iparművészet alkotásai, továbbá a szövegek, térképek, mérnöki, műszaki és más tudományos vonatkozású tervek, rajzok, ábrák, vázlatok és *plasztikai művek*, továbbá fényképészeti művek. Ebből mit tanulhat az ember?

Mindenekelőtt azt, hogy mindazok a legkülönfélébb alkotások, legyenek azok akár esztétikai, akár használhatósági, vagy akár kizárólag csak gyakorlati szempontból és célból létesített alkotások, egyaránt szerzői jogi oltalomban részesülnek, mert szerzői jogon alapulnak, aki tehát irodalmi művet ír, vagy aki egy szobrot farag, vagy aki egy szép ízléses mintát fest, vagy aki valamely praktikus tárgyat létesít — mindezek az alkotások szerzői jogból fakadnak, tekintet nélkül arra, vajjon esztétikai érzéket elégítenek, vagy más célt szolgálnak. (1921: LXIV. t.-c.-nek különösen 60—70. §§-ai.) Ez a cél a szerzői jog szempontjából teljesen közömbös.

Mindezeknél fogva nyilvánvaló, hogy a mintaoltalom szabályozásánál *csakis a szerzői jogi* alaptól lehet kiindulni, mely szerzői jog a fent említett kettéválasztását a mintáknak nem ismeri.

Minden ipari minta (ha egyáltalában minta), ezeknél fogva szerzői jogi oltalomban részesül és ha azt speciális iparjogi oltalomban akarják részesíteni, azt megfelelő módon jelentsék be, annál fogva az oltalmi idő alatt külön nyilvántartásban, speciális védelemben külön speciális szakbíróság előtt részesül.

Igen helyes úton jár ennél fogva az említett rendelettervezet, midőn a mintaoltalom kérdését, egy rendeletben szabályozza, sőt *ez az egyedüli helyes út*. Legyen annyi bátorsága a tervezetnek, hogy a mintákat nevezze el az egyedül helyes elnevezéssel, t. i. ipari mintáknak, mert hisz csak *ipari* mintákról van szó és legyen a tervezetnek nyugodtan annyi bátorsága, hogy ne ijedjen meg oly kifogásoktól, amelyek igazán csak buborékok.

Adalék a jogalkotás új irányaihoz.

Írta: *Dr. Kolosváry Bálint.*

egyetemi ny. r. tanár.

A törvényalkotásnak megvannak a maga hagyományszerű útjai és technikai eszközei — és ezért különösebb érdeklődésre tarthat számot minden oly legislatív próbálkozás, mely új és szokatlan ösvényt tör magának és az állampolitika gondolkörébe a jogéletnek oly vonatkozásait vonja bele, melyek tárgyak és természetük miatt oda egyáltalában nem tartoznak.

A jogélet érintett ilyen vonatkozásainak egyike a vadá-

szati jog, melynek a jogrendszerben központi szerepe ugyan nincs, s az egész organizmusnak a csúcsokról elágazó mellék-hajtása csupán: de a jogász szempontjából problémák meleg-ágyául szolgál s tudományos jelentősége legalább is annyi, mint az a súly, melyet a közgazdaságban képvisel.

Okot pedig az előrebocsátott megállapításra az szolgáltat, hogy az új, „harmadik“-nak jelzett német birodalom számszerint huszonnégy, valóban kiváló, sőt részben egészen új (mert a folyó évben kelt) particularis törvény hatályonkivülhelyezésével 1934 július 3-án új vadászati törvényt alkotott, mely egy pár azonnal hatályraemelt intézkedéstől eltekintve, 1935 április 1-én lép életbe é a korábbi szétforgácsolódottság helyébe azonos formát és azonos tartalmat teremtve, egy circa kétezer-éves fejlődés lezárását praetendálja.

A résszerű jogokban szétfolyó tarkaság közös nevezőre visszavitt egységesítését és a jog szorosan megszabott és ugyan-azonos meder felé való terelését senki sem nehézményezheti. Hogy volt-e arra csakugyan égető szükség vagy nem? Kivül-álló annak hivatott bírása nem lehet. Az érdemben való újítá-sok azonban a belső, azaz a helyi szempontok nyújtotta indokoktól függetlenek és mérlegelésük, megítélésük az egyetemes érdeklődés szintjébe állítandó be.

A kérdéseknek ebből a horizontjából vizsgálva az új német birodalom jogalkotásának szóbanforgó termékét, annak mind-járt a régi magyar törvényekre emlékeztető principiuma az, ami szokatlan újszerűségével az olvasót megállítja.

„A birodalmi kormányzat — kezdi a törvényhozó — a következő és egyidejűleg közhírré tett törvényt alkotta:

„A természet és a természet teremtményeinek szeretete ép úgy, mint az erdők és mezők becserkészésén érzett öröm, mélyen benngyökerezik a német nép lelkében. A német vadászat nemes mestersége ősrégi germán hagyományok alapján épült fel és fejlődött ki az évszázadok egymást követő rendén.

„A vadat és a vadászatot, mint a nemzeti vagyon értékes elemét, minden jövőző időkre a német nép számára meg kell tartani; — mélyítse el az a német nép fiának a hazai rög iránti szerelmét, fokozza fel életerejét s hozzon számára a nap munkája után felfrissülést.

„A derék vadásznak nemcsak az a feladata, hogy a vadat űzze, hanem, hogy azt gondozza és óvja is. Csak ily módon létesíthető és biztosítható fajgazdag, életerős és egészséges vad-állomány. A vadovás határait önként érthetőleg a földművelés, főleg pedig a mező- és erdőgazdaság szükségletei jelölik ki.

„A vadászati jog elválaszthatatlanul hozzá van kapcsolva a röghöz, melyen a vad él és amely a vadat táplálja. A vadászati jog gyakorlása azonban csak a német vadásziaság (Waidgerechtigkeít) elismert alapelveinek megfelelően engedhető meg.

„A német vadászatnak legfőbb fokon a birodalmi vadász-mester az öre („Treuhand“); ő ellenőrzi, hogy senki se viselhesen vadászfegyvert, aki nem méltó a nemzet vagyonának gondozására.

„Az új birodalomnak feladata, hogy a német nép számára az elősorolt alapelveknek megfelelő egységes vadászati jogot adjon. Ezt a feladatát a birodalmi vadászati törvény megalkotásával tölti be.”

A szösz szerint ideiktatott és hangulatosan ható bevezetés már elárulja, hogy az új törvény, mikor egyfelől évezredes fejlődés zárókövévé teszi meg önmagát: ugyanakkor ennek a fejlődésnek ősidőktől individualisztikus irányzatával szinte brutális mozdulattal fordul szembe és az érdekképviseleti elv alkalmazásával beleviszi a vadászati jog szervezetébe az új birodalom politikai ideológiáját.

Mielőtt azonban az új törvénynek ezt a legérdekesebb jellemvonását közelebről vizsgálat alá vennők — ki kell emelnünk, hogy a vadászati jog dogmatikus kérdéseiben elfoglalt álláspontja mindenütt, vitathatatlanul a tudomány színvonalán álló s alapvető tételeiben sehol sem „forradalmi” színezetű.

Vizont azt, hogy a vadászat gyakorlati vonatkozásaiban szakíthatott a multtal: kétségtelenül azzal az éles megkülönböztetéssel tette lehetővé, melyet az elmélet a „*vadászati jog*” és a „*vadászat higyakorlására vonatkozó jog*” (az ú. nev. „*vadászati üzemjog*”) között felállít.

A vadászati jog, mint magánjog — az új törvény 1. §-a szerint lényegében a „kizárólagos elsajátítási jogok” egyik tipikus képviselője, melynek tartalma a vadászható vadak felkutatása, elfogása, illetőleg elejtése és tulajdonul való occupálása. Terjedelme magábaöleli a sebzés után kimúló és az elhullott vadat is, a ledobott aggancsokat, a vadászható szárnyasok tojásait és a védelemben nem részesülő ragadozó madarak fészkeinek, költéseinek elpusztítását.

A vadászati jog ebben a tiszta-magánjogias értelmében a földtulajdonnal kapcsolatos — ép úgy, amint ezt hazai jogunk tartja. Alanya tehát a földtulajdonos („Der Jagdberechtigte”) és önálló dologi jogként, más ingatlanán a vadászati jog nem létesülhet. Ellenben a fentemlített „*vadászati üzemjog*” érvényesülésénél a földtulajdon mellett és azon kívül egyéb, főleg jogpolitikai és közigazgatási, valamint rendészeti előfeltételek is figyelembejönnek. Alanya: a „Jagdausübungsberechtigter”.

Mellőzve azt, ami a vadászati jog tárgyainak (a „*vadászható vadak*”-nak) szabályozására és felsorolására, mint a vadászattal foglalkozók szempontjából különösebb érdeklődést jelentő rendelkezésekre vonatkozik: az üzem *területi* korlátozásait illetőleg a következőket lehet megemlítenünk:

E területi korlátozások értelme az, hogy a vadászatot min-

dig csak egy térbelileg szorosan meghatározott — úgynevezett „ *vadászterületen*” lehet gyakorolni. Ez a szorosan meghatározott terület a „*Jagdbezirk*”, melynek a törvény 5. §-a csak kétféle fajtát ismeri. Egyik a „*magánvadászterület*” („*Eigenjagdbezirk*”); a másik a közösségi vagy szövetkezeti vadászterület („*Gemeinschaftlicher Jagdbezirk*”). A kettő közötti különbség körülbelül ugyanaz, mint amit a magyar 1883:XX. t.-c. az önálló magánvadászterület és a községi vadászterület között teszen. A vadászterületek kialakítására, a „*Befriedete Bezirke*” kivételezésére, a terület megszakítás nélküli összefüggésre, a tulajdoni viszony egységére, a területek kikerekítésére, minimális nagyságára, e nagyság esetleges növelésére, csökkentésére, pláne megosztására vonatkozó rendelkezések után (melyek ismertetését itt mellőzhetjük), a törvény a vadászati üzem *időbeli* korlátozásainak szabályozásával foglalkozik, majd az üzem folytatásának alanyi feltételeit és a vadászati üzem haszonbérbeadásának módozatait állapítja meg. Tüzetesen intézkedik a vadászati üzem folytatásának módjáról és egész sorát állítja fel a különböző tiltó rendelkezéseknek, melyek áthágásának sanctioiról a törvény büntetőjogi fejezetében gondoskodik. A gyakorlati vadászt az idevágó intézkedések közül mindenesetre legjobban az érdeklí, mely a csülkös vadak lelövésére az évenként bemutató, 3—3 évre szóló kilövési tervezet készítését írja elő (37 §.) s végül egyenként szabályozza a vadászati üzemmel együtt járó különös jogokat és kötelezettségeket. Ezek az *útjog*, a vadászati *berendezések létesítésére vonatkozó jog*, a *sebzett vad üzésének joga* („*Wildfolge*”); a *vadepidémia* elleni *védekezés kötelezettsége*, az *etetési jog* és kötelezettség, a *vadászkutyák tartása* és végül a *vadkárok* és *vadászati károk* súlyos problémája.

Mindezek a rendelkezések a legnagyobb figyelemre érdemesek, de mert sem hely, sem idő nem engedí meg azt, hogy velük e lap hasábjain részletesen foglalkozzunk: elég legyen a rájuk való puszta utalás. Ugyanígy futólagosan érintendő a *vadászati jogvédelem* rendezése is. Hivatott szervei a rendőri és közbiztonsági szolgálat tisztviselői s mellettük a vadászati jegy birtokában lévő vadászati jogosított és szakszemélyzete.

A törvény legfeltűnőbb újítása, mely az európai vadászati jogokban páratlanul áll, magának az egész vadászati ügynek a politikai közigazgatás mintájára beállított szervezete. A birodalom egész területét a törvény *vadászkerületekké* osztja fel („*Jagdgaue*”). Minden „*Gau*” több *körzetet* („*Jagdkreis*”) foglal magában (52. §.). Az egész vadászati közigazgatás élén, mint legfőbb hatóság, szinte diktatórikus hatáskörrel, a birodalmi vadászmeister áll, míg a vadászkerületek élhatósága a birodalmi vadászmeister („*Reichsjägermeister*”) által kinevezett *kerületi vadászmeister* („*Gaujägermeister*”), míg a kerületekbe soro-

zott körzetek élére, a kerületi vadászmaster kinevezte *körzeti vadászmaster*ek („Kreisjägermeister”) kerülnek.

A két utóbbi vadászati hatóság feladatait a politikai közigazgatási hatóságokkal a legszorosabb egyetértésben végzi. A birodalmi vadászmaster mellett a *birodalmi vadászati tanács* áll, mint consultatív testület, melynek tagjai a kerületi vadászmasterrek és a birodalmi vadászmaster által tisztán bizalmi alapon meghívott személyek. Utóbbiak között a birodalmi közéletmészési hatóságok szakembereinek is képviselve kell lenniök. A birodalmi és kerületi vadászmasteri tisztségek — nobile officiumként látandók el (63. §.).

A törvény ezzel a szervezettel az érdekképviselési elvnek hódolt s az általános közigazgatásnak számos vonatkozását elvonva, egy önálló, új és az egész birodalomra egységesen kiterjedő erősen centralisztikus szervre vitte át. E hatalmas érdekképviselési szerv hatáskörébe mindent beutalt, ami a törvény feltűnően nagyszámú permissiv szabályának betöltésére van hivatva. Erről alább.

A vadászati közigazgatás átfogó szervezetének kiegészítésül egy további újítás szolgál. Ez a „*Deutsche Jägerschaft*”. Magyarul legáltalában birodalmi vadászszövetségnek vagy a német vadászok egyetemének lehetne neveznünk. Lényegében az összes vadászoknak egy közösségbe való összetömörítése. Tagjait a vadászjegy kiállításával ipso facto kapja; a szabad egyesülés helyett tehát törvényes szükségyszerűséggel alakul ki, viszont nem akadályozza azt sem, hogy az egyesületi jog alapján vadászati célú egyesületek alakíthatók ne legyenek. A Jagdgenossenschaft közjogi testület, és a birodalmi vadászmaster vezetése és felügyelete alatt áll. Alapszabályait felülről, azaz a birodalmi vadászmasterstől kapja, — intézményes feladata pedig a törvény szerint az, hogy tagjait jó vadászokká nevelje ki és az elődöktől átvett vadállomány és minden vadfaj jövőre való fenntartásáról gondoskodjék. (56. §.)

Hivatásos működésének központjába a törvény a *vadászbecsületbíróóságokat helyezi*. Ezek a becsületbíróóságok minden vadászkerületben a Gaujägermeister székhelyén alakítandók meg és annak biztosítását szolgálják, hogy a „*Deutsche Jägerschaft*” tagjai a német vadászbecsületet ne csorbíthassák. Akik ezzel össze nem férő magatartást tanúsítanak: a becsületbíróóság elé állítandók. (57. §.)

A vadászbecsületbíróóság ítélete marasztaló vagy felmentő. A marasztalás 150 birod. márkáig — vagy a marasztalt által fizetett egy évi vadászati haszonbérleti összegig terjedhető pénzbírságra szól. Súlyos esetekben kimondható a vadászjegy időleges vagy végleges megvonása is. A pénzbírság jótékony célt szolgál és oly egyesületek pénztára javára megy, melyek a vadászokkal való összeütközések esetén életüket veszített vadászati

vagy erdészeti közegek hátramaradottjairól gondoskodnak. Felmentő ítélet esetén expressis verbis kimondható, hogy a vadászbecsületen a concret ügyben csorba nem esett. (58. §.)

A vadászbecsületbíróóságok ítéleteit jogerőre és végrehajtásra alkalmassá a kerületi vadászmeister jóváhagyása teszi. Ha az ítélet a vadászjegyet elvonását is kimondta: a jóváhagyásra a birodalmi vadászmeister illetékes. Ugyanő az ítélet feloldására is jogosult, mikor is újabb ítélet hozatalára valamely más vadászkerület becsületbíróósága delegálandó. A delegált bíróság ítélete azonnal jogerőssé lesz és jóváhagyást nem igényel. (59. §.)

Ugyanaz a szervezési gondolat, mely a „Deutsche Jägerschaft” mögött áll: megismétlődik az új. nev. Községi vadászterületek vadászati jogviszonyainak rendezésénél is.

A magyar jognak „községi vadászterületei” azok az alakulatai, melyek legalább is a külső látszat szerint a német törvény községi „Jagdbezirk”-jeit megközelítik. A kettő között azonban igen nagy a különbség. Nálunk a községi vadászterület a politikai község tulajdonát képező és azon magátulajdonban álló ingatlanokból alakul, melyek a törvényes előfeltételek hiányában önálló magánvadászterületet nem alkothatnak. A vadászati jog alanyai: az egyes telektulajdonosok, jogukat azonban személyesen nem gyakorolhatják, hanem kénytelenek a vadászati üzemet a községi terület vadászati haszonbérelőjére átvinni.

Az új német törvény szerint ezzel szemben a községi vadászterületen, mely egyébként itt is az önálló vadászterületet („Eigenjagdbezirk”) nem alkotó ingatlanokból tevődik össze — a vadászati jog a községi „Jagdgenossenschaft”-é, mely ép úgy, mint a nagy „Deutsche Jagdgenossenschaft”, közjogi jellegű jogi személy. A jogi személy élő alkatelemét az egyes telektulajdonosok összessége adja, s az egyesületi tagsági jogokat a tagok birtokarány szerint gyakorolják. A vadászati üzemi mikénti folytatására a községi Jagdgenossenschaftok erre illetékes szervének határozata az irányadó. A törvény nem írja elő — mint nálunk — a kötelező haszonbérbeadást, hanem megengedi, hogy a Jagdgenossenschaft maga gyakorolja a községi területen a vadászt akár tagjai, akár alkalmazott vadászok által. A községi Jagdgenossenschaftok élén a vadászati előljáró („Jagdvorsteher”) áll, aki egyúttal a szövetség perbeli és perenkívüli képviselője is. Különböző községek területeinek egy községi vadászterületté való egyesítése esetén az előljárót a közvetlen közigazgatási felügyeleti hatóság jelöli ki; — rendes esetben pedig a tisztség betöltése, hivatalból, a község politikai előljáróját illeti. (10. §.)

A községi Jagdgenossenschaft jogi személyisége a vadkárak kérdésében is érvényesül, amennyiben minden a törvényben elismert vadkárért közvetlenül maga a községi vadászszövetség

a felelős. A kárösszeget a vadászszövetség pénztára fizeti ugyan ki, de azt végeredményben a szövetségi tagok birtokarány szerint viselik. A közösségi vadászterületek vadászati haszonbérbeadásánál azonban kiköthető, hogy a vadkárokat egészben vagy részben a haszonbérelő viselje. A Jagdgenossenschaft kártérítési felelőssége ily esetben csak subsidiarius és akkor érvényesíthető, ha a károsult kárát a haszonbérelőn felvenni nem tudja. (44. §.)

A törvény elvi álláspontja szerint egyébként a vadkárokért való felelősség a károkozás objectiv tényén alapszik és így a felelős személy vétkességének kimutatása felesleges. Vadkárnak pedig a törvény csak azt a kárt minősíti, melyet az ú. n. csülkös vadak („Schalentiere“) és üregi nyul okoznak. Más vadak által okozott károokra az ált. magánjog az irányadó. Mellőznünk kell a magánvadászterületeken jelentkező és a rendkívüli vadkárokra, valamint a vadkárok praeventiv elhárítására vonatkozó rendelkezések ismertetését s kiegészítésül még csak annyit látszik érdemesnek felemlítenünk, hogy a törvény a vadkárok előzetes elhárításánál a földtulajdonostól is kellő gondosságot követel. Elesik tehát a kártérítési követelés, ha a vadászatra jogosítottnak a vadkárok megelőzése céljából folyamatba vett intézkedéseit a földtulajdonos megghiúsítja. Ugyanezen az alapon a kertekben, gyümölcsösökben, szőlőkben, faiskolákban, sétahelyeken, egyes fákon, erdőművelési berendezésekben, szabad ültetvényekben, kerti vagy kereskedelmi növénytelepeken okozott vadkárok nem esnek kártérítési kötelezettség alá, ha a szokásos védőintézkedéseket, melyek rendes körülmények között a kár megelőzésére elégségesek: elmulasztották. (47. §.) A kártérítés terjedelme tekintetében a törvény számításba veendőnek rendeli a már learatott, de még be nem hordott terményekben esett kárt is. Aratás előtt okozott kár értékét az aratás időpontja szerint kell megállapítani, de figyelemmel arra, hogy okszerű gazdálkodással a kár még ugyanazon gazdasági évben esetleg el is enyészethető. (46. §.)

Jelentékeny haladást jelent a törvénynek az az álláspontja, mely szerint büntető intézkedéseinél *vétségeket* és *kihágásokat* ismer s a büntetéseket is ehhez a különbséghez mérten szabja ki. (XI. Fejezet.)

*

Az új német vadászati törvényre vetett még oly rövid áttekintés alapján is megállapítható, hogy az új alkotás feltűnően kerettörvényszerű, melynek megfelelő tartalmat a gyakorlat, de még inkább a vadászati közigazgatás új szerveiként beállított tényezők valóban nagyon tágkörű hatáskört átfogó tevékenysége fog adni. Ez egyébként a „harmadik birodalom“ szellemvilágával congruens s ezért a törvény kritikája is helyesen csak erre a specifikus német nézőpontra támaszkodhatik. Ebből pedig szükségképpen az következik, hogy az összehasonlító jog szem-

üvegén keresztül bírálni a német törvényt: céltalan fáradság volna.

A megengedő és feltételes szabályoknak az a tömege, mely az új német törvényt jellemzi: a mi szempontunkból legalább is szokatlan.

A vadászható vadak köre *kiterjeszthető* (2. §.); a vadászat a „Befriedete Bezirk”-eken a tulajdonosnak bizonyos korlátozások mellett *megengedhető* (6., 7. §.); a 75 hektárnál kisebb ingatlanok magánterülethez *csatolhatók* (6. §.); vadászterületek kikerekítése *megengedhető* (6. §.); bizonyos területek a vadászterületből *kiemelhetők* (6. §.); a minimális területi nagyság *emelhető*, de *le is szállítható* (8., 9. §.); közösségi területek *megoszthatók* (9. §.); szomszédos községek területei egy területté *egyesíthetők* (9. §.); bizonyos vadak a kímélet alól *kivonhatók* (38. §.); a közösségi területek vadászatának haszonbérbeadásánál a bérletből azok, akik a Jagdgenossenschaftnak nem tagjai, *kizárhatók* (11. §.); per esetén a haszonbérelő a vadásztól *eltiltható* (15. §.); a vadászati haszonbér összege a terület változásai esetén *emelhető*, illetőleg *leszállítható* (17. §.); közösségi területeken a vadászati üzem alkalmazott vadászokkal is *gyakorolható* (11. §.); vadászati engedélyek kiadása (vadászvendég hívása) *korlátozható*, illetőleg *el is tiltható* (14. §.); a vadkilövési tervezetek utólag *tágíthatók* és apróvadra is *kiterjeszthetők* (37. §.); kíméleti idők *feltüggeszthetők* (37. §.); egyes vadak fokozottabb kilövése *elrendelhető* (37. §.); a vadász vadászebek tartására *kötelezhető* (34. §.); vadkárt okozó állatok köre *kiterjeszthető* (44. §.); „Jagdgenossenschaft”-ok vadkár-térítési kötelezettsége a haszonbérelőre *áthárítható* (44. §.); vadállomány kilövésével való csökkentése *elrendelhető* (42. §.); némely vadak tenyésztése és kihelyezése *eltiltható* (43. §.) és így tovább.

Arra nézve azonban, hogy mindezen és a többi nem érintett esetekben a megadott lehetőségek hogyan és kik által töltenődök be pozitív tartalommal: a törvényben — kevés kivétellel — eldöntve nincs és így vélelemszerű feltevés csupán, hogy a körzeti, kerületi és birodalmi vadász mesterek ingerentiája a vadászati jogvédelem eddigi általánosan elismert faktorainak hatáskörét nagyon messze meghaladja.

Mindaddig egyébként, míg az indokolás, az életbeléptető és kiegészítő rendeletek hozzáférhetőkké nem lesznek: teljesen pontos és tiszta képet az új törvényről voltaképp alkotni nem is lehet.